

מפיי כהן

שיעורו השבועי של

מו"ר הרב שמעון כהן שליט"א

לעילוי נשמת מו"ח הרה"ג המקובל הרב אליהו עטייה זצ"ל

ספר יהושע פרקי

מלחמת מלכי הדרום

ראשי פרקים:

יסודה של ערמת הגבעונים בערמת שמעון ולוי ♦ מדוע דנו את בני העיר למיתה? ♦ אחלקם ביעקב ואמיצם בישראל ♦ הגבעונים עשו מעשה נחש הקדמוני ♦ פרשת הגבעונים באה כתיקון למרשת דינה ♦ הגבעונים באו כבר אצל משה ולא קיבלם ♦ שלום נטול התחייבויות ומנבלות ♦ שלושה סוגי בריתות ♦ חוטבי עצים ושואבי מים ♦ עצת הנשיאים לעומת עצת יהושע ♦ ערמת הרוצח במזיד לעומת ערמת הגבעונים

פרקי

מלחמת מלכי האמורי בגבעון

"ויהי כשמע אדני צדק מלך ירושלים כי לכד יהושע את העי ויחרימה כאשר עשה ליריחו ולמלכה כן עשה לעי ולמלכה וכי השלימו ישבי גבעון את ישראל ויהיו בקרבם: ויראו מאד כי עיר גדולה גבעון כאחת ערי הממלכה וכי היא גדולה מן העי וכל אנשיה גברים: וישלח אדני צדק מלך ירושלים אל הוהם מלך חברון ואל פראם מלך ירמות ואל יפיע מלך לכיש ואל דביר מלך עגלון לאמר: עלו אלי ועזרני ונכה את גבעון כי השלימה את יהושע ואת בני ישראל: ויאספו ועלו חמשת מלכי האמרי מלך ירושלים מלך חברון מלך ירמות מלך לכיש מלך עגלון הם וכל מחניהם ויחנו על גבעון וילחמו עליה".

בקשת הגבעונים לעזרה מיהושע

"וישלחו אנשי גבעון אל יהושע אל המחנה הגלגלה לאמר אל תרף ידך מעבדיך עלה אלינו מהרה והושיעה לנו ועזרנו כי נקבצו אלינו כל מלכי האמרי ישבי החר: ויעל יהושע מן הגלגל הוא וכל עם המלחמה עמו וכל גבורי החיל".

מלחמת יהושע באמורי ונס אבני הברד

"ויאמר ה' אל יהושע אל תירא אל תירא מהם כי בידך נתתם לא יעמד איש מהם בפניך: ויבא אליהם יהושע ופתאם כל הלילה עלה מן הגלגל: ויהמם ה' לפני ישראל ויכס מכה גדולה בגבעון וירדפם דרך מעלה בית חורן ויכס עד עזקה ועד מקדה: ויהי בנסם מפני ישראל הם במורד בית חורן וה' השליך עליהם אבנים גדולות מן השמים עד עזקה וימתו רבים אשר מתו באבני הברד מאשר הרגו בני ישראל בחרב".

העמדת השמש

"אז ידבר יהושע לה' ביום תת ה' את האמרי לפני בני ישראל ויאמר לעיני ישראל שמש בגבעון דום וירח בעמק אילון: וידם השמש וירח עמד עד יקם גוי איביו הלא היא כתובה על ספר הנשך ויעמד השמש בחצי השמים ולא אץ לבוא כיום תמים: ולא היה כיום ההוא לפניו ואחריו לשמע ה' בקול איש כי ה' "

נלחם לישראל: וישב יהושע וכל ישראל עמו אל המחנה הגלגלה: וינסו חמשת המלכים האלה ויחבאו במערה במקדה".

לכידת חמשת המלכים

"ויגד ליהושע לאמר נמצאו חמשת המלכים נחבאים במערה במקדה: ויאמר יהושע גלו אבנים גדולות אל פי המערה והפקידו עליה אנשים לשמרם: ואתם אל תעמדו רדפו אחרי איביכם וזנבתם אותם אל תתנום לבוא אל עריהם כי נתנם ה' אללקיכם בידכם: ויהי ככלות יהושע ובני ישראל להכותם מכה גדולה מאד עד תמם והשרידים שרדו מהם ויבאו אל ערי המבצר: וישבו כל העם אל המחנה אל יהושע מקדה בשלום לא חרץ לבני ישראל לאיש את לשונו: ויאמר יהושע פתחו את פי המערה והוציאו אלי את חמשת המלכים האלה מן המערה: ויעשו כן ויציאו אליו את חמשת המלכים האלה מן המערה את מלך ירושלים את מלך חברון את מלך ירמות את מלך לכיש את מלך עגלון: ויהי כהוציאתם את המלכים האלה אל יהושע ויקרא יהושע אל כל איש ישראל ויאמר אל קציני אנשי המלחמה ההלכוא אתו קרבו שימו את רגליכם על צוארי המלכים האלה ויקרבו וישמו את רגליהם על צואריהם: ויאמר אליהם יהושע אל תיראו ואל תחתו חזקו ואמצו כי ככה יעשה ה' לכל איביכם אשר אתם נלחמם אותם".

המתת המלכים ותליתם

"ויכס יהושע אחרי כן וימיתם ויתלם על חמשה עצים ויהיו תלויים על העצים עד הערב: ויהי לעת בוא השמש צנה יהושע וירידום מעל העצים וישלכם אל המערה אשר נחבאו שם וישמו אבנים גדולות על פי המערה עד עצם היום הזה".

כיבוש מקדה

"ואת מקדה לכד יהושע ביום ההוא ויפה לפי חרב ואת מלכה החרם אותם ואת כל הנפש אשר בה לא השאיר שריד ויעש למלך מקדה כאשר עשה למלך יריחו".

משבעה אומות שבארץ ישראל שהצטוו בני ישראל להורגם, ובאו אל יהושע במרמה, בטענה שבאו מארץ רחוקה, ונכרתה עמם ברית שלא יהרגום, כפי שראינו בפרק הקודם. לכאורה היה בידי נשיאי ישראל להתיר שבועתם כדי להרוג את הגבעונים, אך מכיוון שנדרו ברבים, לא היה בידם להתיר הנדר. ואמנם חכמים חולקים על רבי יהודה וסוברים שאף נדר שנידר ברבים יש לו התרה, ומותר היה לנשיאי ישראל להתיר את השבועה, מה גם שהשבועה היתה בשקר מיסודה, כי הגבעונים רימו את ישראל, מכל מקום משום קידוש השם, שלא יאמרו הגויים שישראל עוברים על שבועותיהם, שמרו ישראל על הברית ולא הרגו את הגבעונים.

אם תרחיק את הרחוקים, סופך לרחק את הקרובים

חז"ל: אומרים, ששאלו נענש על כך שהמית את הגבעונים. והיכן המיתם? אלא מתוך שבפקודתו נהרגו כהני העיר נב, וכהנים אלו היו מספקים לגבעונים מים ומזון לפרנסתם כשכר על שאיבתם מים וחטיבתם עצים למשכן, מימות יהושע בן נון, וכשחברה העיר פסקה מהם מחיה זו, לכן מעלה עליו הכתוב כאילו הרגם. על כך דורשים **חז"ל:**

"אמר רבי אלעזר: כתיב 'בקשו את ה' כל ענוי הארץ אשר משפטו פעלו'. מהו 'אשר משפטו פעלו'? שהוא עושה משפטו ופעלו כאחת. את מוצא, הקדוש ברוך הוא תובע משפטן של גבעונים מן שאלו זוכר פעולתו של שאלו לשלם לו שכר טוב.

באותה שעה אמר דוד: וכי בשביל הגרים הללו עשה הקדוש ברוך הוא לעמו כן? אמר לו הקדוש ברוך הוא: אם תרחיק את הרחוקים, סופך לרחק את הקרובים".

המילים "אשר משפטו פעלו"³ כוללות בתוכן 'משפט' - עונש, וגם שכר על מעשה טוב - 'פעלו', ללמדנו שבשעה שמביא ה' עונש על מעשה רע, הוא זוכר לתת גם שכר על מעשה טוב שנעשה, כפי שאירע אצל הגבעונים, שהקב"ה תבע משפטם משאלו, כאשר ניתנו שבעה מצאצאי שאלו בידיהם והוקיעו אותם, ובאותה שעה גם היטיב אתו, כאשר רצפה בת איה עשתה חסד עם המתים ודאגה שיזכו לחסד אחרון עם קבירתם בקבר ישראל.

אמר דוד לפני ה': וכי בשביל הריגת הגבעונים, שהערימו ורימו את ישראל, בא הרעב על ישראל בימי דוד?!

אמר לו הקב"ה: אם תרחיק את הגרים שהתגיירו לא לשם שמים, סופך להרחיק את גרי האמת.

ממשיך המדרש:

"צא ולמד יהושע רבך, שבשעה שאמרו הגבעונים 'עלה אלינו מהרה והושיעה לנו ועזרנו' (יהושע י, ו), באותה שעה אמר יהושע: וכי בשביל הגרים הללו אנו מטריחים על הציבור?! אמר לו הקדוש ברוך הוא: יהושע, אם תרחיק את הרחוקים סופך לרחק את הקרובים".

הקב"ה מפנה את דוד המלך לספר יהושע, ומראה לו כביכול את הפסוקים שבפתח פרקנו המספרים על בהלת הגבעונים כאשר קמו מלכי האמורי למלחמה על ישראל, ובכללם על הגבעונים,

כיבוש לבנה

"וייעבר יהושע וכל ישראל עמו ממקדה לבנה וילחם עם לבנה: ויתן ה' גם אותה ביד ישראל ואת מלכה ויכה לפי חרב ואת כל הנפש אשר בה לא השאיר בה שריד ויעש למלכה כאשר עשה למלך וריחו".

כיבוש לכיש

"וייעבר יהושע וכל ישראל עמו מלבנה לכישה ויחן עליה וילחם בה: ויתן ה' את לכיש ביד ישראל וילקדה ביום השני ויכה לפי חרב ואת כל הנפש אשר בה ככל אשר עשה לבנה".

המלחמה בגזר ועגלון

"אז עלה הרם מלך גזר לעזר את לכיש ויכהו יהושע ואת עמו עד בלתי השאיר לו שריד: ויעבר יהושע וכל ישראל עמו מלכיש עגלנה ויחננו עליה וילחמו עליה: וילקדה ביום ההוא ויכה לפי חרב ואת כל הנפש אשר בה ביום ההוא החרים ככל אשר עשה ללכיש".

כיבוש חברון

"ויעל יהושע וכל ישראל עמו מעגלנה חברונה וילחמו עליה: וילקדה ויכה לפי חרב ואת מלכה ואת כל עריה ואת כל הנפש אשר בה לא השאיר שריד ככל אשר עשה לעגלון ויחרם אותה ואת כל הנפש אשר בה".

כיבוש דביר

"וישב יהושע וכל ישראל עמו דבירה וילחם עליה: וילקדה ואת מלכה ואת כל עריה ויכום לפי חרב ויחרימו את כל נפש אשר בה לא השאיר שריד כאשר עשה לחברון כן עשה לדבירה ולמלכה וכאשר עשה ללבנה ולמלכה".

סיכום כיבוש דרום הארץ

"ויכה יהושע את כל הארץ ההר והנגב והשפלה והאשדות ואת כל מלכיהם לא השאיר שריד ואת כל הנשמה החרים כאשר צוה ה' אלקי ישראל: ויכם יהושע מקדש בנגע ועד עזה ואת כל ארץ גשן ועד גבעון: ואת כל המלכים האלה ואת ארצם לכד יהושע פעם אחת כי ה' אלקי ישראל נלחם לישראל: וישב יהושע וכל ישראל עמו אל המחנה הגלגלה".

נדר שנידר ברבים אין לו התרה

המשנה בגיטין מבארת מה דינו של אדם המגרש את אשתו מסיבות שספק אם הן נכונות. דין המשנה הוא, שאסור לו להחזירה גם אם התברר שהסיבה שבגללה גרש אותה אינה נכונה. לכן המגרש את אשתו משום שנדרה נדר, ואמר שאינו רוצה אשה נדרנית, לא יחזיר אותה להיות לו לאשה, אף אם ימצא חכם פתח לנדרה.

על כך אומר רבי יהודה, שדין זה הוא משום תיקון העולם, שלא יהיו בנות ישראל פרוצות בנדרים. לכן דין זה נוהג רק כאשר נדרה ברבים וגילתה פריצותה בענייני נדרים, אבל אם לא נדרה ברבים, אם ירצה יחזיר אותה לאשה.

הגמרא² מפרשת את שיטתו של רבי יהודה ומבארת, שדין זה שאשה שנדרה ברבים אסור להחזירה, הוא מפני שנדר שנידר ברבים אין לו התרה, כנלמד מפרשיית הגבעונים. הגבעונים היו

³ יבמות עח ע"ב.

⁴ במדבר רבה ח, ד.

⁵ צפניה ב, ג.

¹ גיטין מה ע"ב.

² גיטין מו ע"א.

שלושה סימנים יש בישראל, שהם רחמנים, ביישנים וגומלי חסדים, והנה הגבעונים לא נהגו כמידתם - לא ריחמו על בית שאול ולא התביישו לדרוש להרוג נפשות מבית שאול על כך שביטל מחייתם, ולא גמלו חסד על שעשו עמהם טובה כאשר קיבלו בריתם ולא הרגום מימי יהושע עד עתה והספיקו להם מחיה בבית ה'.

אבותיהם של הגבעונים לא עמדו על הר סיני ולכן אין להם בושת פנים, ולכן אינם ראויים להידבק בישראל. ומוסיף המדרש:

"אף עזרא ריחקן, דכתיב: 'והנתינים יושבים בעופל' וגו' (נחמיה יא, כא), אף לעתיד לבא הקדוש ברוך הוא מרחקן, שנאמר: 'והעבד העיר יעבדהו מכל שבטי ישראל' (יחזקאל מח, ט) - יאבדהו מכל שבטי ישראל".

לא רק דוד הרחיק את הגבעונים, אלא גם עזרא שבנה את בית המקדש השני הרחיקם, ואף בבנין הבית השלישי עתיד ה' להרחיקם.

חשש חילול השם

אדוני צדק מלך ירושלים שמע על כיבוש יריחו והעי, וכן על כריתת השלום עם הגבעונים, ומכיוון שבני ישראל חנו בגלגל, ממזרח לירושלים, והגבעונים ישבו מצפון וממערב לעיר, נתעורר אדוני צדק יותר מכולם לקום על גבעון, ומתוך חששו ופחדו קרא לארבעה ממלכי האמורי (מלכי חברון ירמות לכיש ועגלון) להצטרף אליו ונענו לבקשתו.

מעניין הדבר, שמלך ירושלים בימי יהושע בן נון נקרא 'אדוני צדק', ובימי אברהם אבינו מלך בה 'מלכי צדק'. ירושלים היא עיר הצדק, כמאמר ישעיה הנביא: "קרא לך עיר הצדק".⁷

יכול היה יהושע להתבונן מן הצד ולומר: "ב", מן השמים גלגלו שאותם גבעונים שהערימו עלינו וגררו אותנו לכריתת ברית במרמה נאלצים לעמוד במערכה קשה, מה לנו ולהם לאחר שרימונו במצח נחושה. הנה בשמים חרצו את דינם ובוודאי נתכוון ה' בכך לבוא אתם חשבון על מעשיהם הרעים.

מצד הדין יכול היה יהושע להשתמט בטענה שהברית הושגה בערמה ולפיכך הוא פטור מלקיימה, אך יהושע חשש מחילול שם שמים שעלול לבוא אם ינהג כך, ונשמר מלעבור על הברית, ומתוך כך זכה להכריע במלחמה שלא היה כמוה ולא יהיה כמוה בכל הדורות, "ולא יהיה פיוס ההוא לפניו וְאֶחָרָיו לְשֹׁמֵעַ ה' בְּקוֹל אִישׁ כִּי ה' נִלְחֵם לְיִשְׂרָאֵל".⁸

יהושע מרים את דגל ה'חסד' וה'שלום'

בני ישראל נלחמו מלחמות עצומות - מצרים, סיחון, עוג מלך הבשן, יריחו והעי. אבל מלחמה כמו 'מלחמת מלכי הדרום' עוד לא היתה.

צבא ישראל חש לעזרת הגבעונים והפתיע את האויב. הבהלה יצרה מהומות והמצור נפסק. צבא מלכי הדרום נמלט דרך מורד בית חורון לעזקה ומקדה, ובמורד ניתך עליהם מטר של אבני ברד. כדי להבטיח שכל הצבא יושמד, ולא ימלט בחסות החשכה,

ויהושע חש להושיעם על אף שכריתת הברית עמם היתה במרמה. ומדוע הטריח יהושע את הציבור למלחמה עבור אותם שבאו עליהם במרמה? כי אמר לו הקב"ה: אם תרחיק את הרחוקים סופך לרחק את הקרובים.

אמנם רחוקים הם הגבעונים, אבל אין להרחיקם עוד יותר, כי ריחוק כזה עלול ח"ו להביא ליחס דומה כלפי קרובים. לאדם אין כלים להכריע מתי לרחק ומתי לקרב, רק ה' יתברך לבדו יודע הנסתרות, ומתוך כך יודע את מי ראוי לרחק ואת מי ראוי לקרב, ומתי הוא הזמן לרחק ומתי הוא הזמן לקרב.

במיוחד אמורים הדברים לגבי יהושע, אשר הוא בעצמו צאצא של אבות שהיו רחוקים ונתקרב. אילולא קירב יוסף את אסנת בת פוטיפרע שהיה כהן לעבודה זרה, לא היה יהושע נולד. בהתאם לזה, יש לרחם על הגבעונים, על אף שבאו בערמה ובמרמה, כי סוף סוף בעיקרם גרים הם ובאו לשם ה'.

הגבעונים – לא מבני ישראל

מה עשה דוד כששמע דברי ה' והדרכתו?

נאמר: "וַיִּקְרָא הַמֶּלֶךְ לַגְּבֻעִים וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם וְהַגְּבֻעִים לֹא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵמָּה כִּי אִם מִיַּתֵּר הָאֲמֹרִי...".⁶ וכך דרשו חז"ל בהמשך המדרש שם:

"מה שאמר הכתוב: 'והגבעונים לא מבני ישראל המה', וכי מה ענין זה לזה? אלא כך אמר הכתוב, לפי שקרא דוד לגבעונים ואמר אליהם מה שאמר, ולא קבלו ממנו, לכך 'והגבעונים לא מבני ישראל המה', שעמד דוד וריחקן שלא יבואו בקהל. וזו היא ששנינו שנתנים אסורים לבא בקהל.

באותה שעה אמר דוד: ג' מתנות נתן הקדוש ברוך הוא לישראל - רחמנין וביישנין וגומלי חסדים.

רחמנין - דכתיב: 'ונתן לך רחמים ורחמך והרכך' (דברים יג, יח).

ביישנים - דכתיב: 'ובעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו' (שמות כ, יז). זה סימן לביישן שאינו חוטא, וכל מי שאין לו בושת פנים, דבר ברי שלא עמדו אבותיו על הר סיני וגו'.

גומלי חסדים מנין - דכתיב: 'למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו וגו' (בראשית יח, ט), וכתיב: 'ושמר ה' אלקיך את הברית ואת החסד' (דברים ז, יב).

ואלו אין בהם אחד מאלה, מיד עמד וריחקן. הדה הוא דכתיב: 'והגבעונים לא מבני ישראל המה', אין ראויין אלו להתערב עמהם, אף על פי שגרים הם לא עמדו אבותיהם על הר סיני, כי על שם כנענים מתחשבים, הדה הוא דכתיב: 'כי אם מיתר האמורי' (שמואל ב' כא, ב), מה כתיב בהם: 'לא תחתן בס' וגו' (דברים ז, ג), אף אלו כמותן אינן ראויין לידבק בישראל".

מה היתה כוונת דוד באמרו שהגבעונים אינם מבני ישראל אלא מיתר בני האמורי, והלא ידוע הדבר שאינם מבני ישראל ורק מפני השבועה החיו אותם? אלא כך היה: אמר דוד לגבעונים דברי ריצוי, שיסלחו לשאול על כך שבגללו אבדה מחייתם, ולא קיבלו, לכן הרחיקם מישראל ותיקן שלא יבואו בקהל ה', כעמון ומואב.

רחמנים, ביישנים וגומלי חסדים

⁷ ישעיהו א, כו.

⁸ יהושע י, יד.

⁶ שמואל ב' כא, ב.

יביע אמר ולילה ללילה יחנה דעת: אין אמר ואין דברים בלי נשמע קולם¹³. וכאשר יהושע גוזר על השמש שתעמוד, ממלא יהושע פיו בדברי שירה תחת השמש העומדת - 'אז ידבר' כמו 'אז ישיר'.

הלא היא כתובה על ספר הישר

לאחר מכן נאמר: "וידם השמש וירח עמד עד יקם גוי איביו הלא היא כתובה על ספר הישר"¹⁴.

'ספר הישר' הוא כינוי לספר בראשית, המספר על שלושת האבות, שכוננו "ישרים"¹⁵, וכך כתב רש"י:

"הלא היא כתובה - דבר זה נכתב בתורה, שאמר לו יעקב ליוסף, 'זרעו (של אפרים) יהיה מלא [הגוים] וגו', אימתי, ביום שעמדה חמה ליהושע נתמלא כל העולם שמעו של יהושע...".

נראה להוסיף, שלא בכדי 'הישר' אותיות 'שירה'. על ידי העמדת השמש ממשיך יהושע את מה שנאמר כבר בספר 'הישר' ובכך הוא ממשיך את ה'שירה'. וכתב הנצי"ב בהקדמתו לספר בראשית:

"למה מכונה זה הספר ביחוד בכינוי 'ישרים'? ...שהקב"ה ישר הוא ואינו סובל צדיקים כאלו אלא באופן שהולכים בדרך הישר גם בהליכות עולם ולא בעקמימות, אף על גב שהוא לשם שמים, דזה גורם חורבן הבריאה והריסות ישוב הארץ. וזה היה שבח האבות שמלבד שהיו צדיקים וחסידים ואוהבי ה' באופן היותר אפשר, עוד היו 'ישרים', היינו שהתנהגו עם אמות העולם אפילו עובדי אלילים מכוערים, מכל מקום היו עמם באהבה וחשו לטובתם כאשר היא קיום הבריאה".

נאמנותו של יהושע לכריתת הברית עם הגבעונים על אף מעשיהם הרעים, היתה מעשה נכון, מעשה של 'שרות'.

הטבע הישראלי הוא בעצם אלקי

במלחמת מלכי הדרום הוברר קבל עם ועולם, שגם גרמי השמים המסמלים את מערכת הטבע הפועלת לפי כללים וסדרים ברורים, ברצות ה' עומדים הם במקומם ועוצרים מלכת, כי סוף סוף ה' יתברך מנהיג את הטבע.

לוח השנה העברי מדויק ומדוקדק, ומחושבים בו זמני המולד והחגים, הזריחה והשקיעה, לפי מחזור רב שנתי, שלא נתגלו בו שינויים או תזוזות מאז נתקן על ידי הילל נשיא ישראל. השמש והירח הם סמל הטבע, והנה מתברר שגם הם שייכים לשירה האלקית המתגלה בבריאה.

במלחמת מלכי הדרום מתברר, שהנהגת ארץ ישראל בדרך הטבע ולא באותות ומופתים, מגלה ביתר שאת את הופעת ה' בעולם. די בפעם אחת בתולדות האנושות, שבה השמש עומדת מלכת, כדי להעיד על כך שכל מהלך גרמי השמים שייך להתגלות ה' בבריאה דבר יום ביומו. בארץ ישראל מתברר שהטבע הישראלי הוא בעצם אלקי.

גזר יהושע על השמש שתעמוד במקומה, וכך היה. באותות ובמופתים ובתכסיסי מלחמה הביס צבא ישראל את צבאות האויב, ולאחר שכל צבאות האויב חוסלו, התפנה צבא ישראל לכבוש את ערי המבצר שאליהם נמלטו שארית צבאות חמשת המלכים. סני ישראל כבשו את מקדה ולבנה, ולאחר מכן את לכיש, עגלון, חברון ודביר - הכל ביום אחד.

באותו היום התקדש שם שמים ברבים, ונתפרסם שם של ישראל בעולם כעם ה' הזוכה לשמירה אלקית באותות ובמופתים, וכעם נאמן ושומר ברית.

אדוני צדק מלך ירושלים מרים את דגל ה'אמת' וה'צדק' כביכול, ומבקש להילחם בגבעונים שנהגו בערמה ובמרמה, וכנגדו בא יהושע ומרים את דגל ה'חסד' וה'שלום', ומקדש שם שמים ברבים, מתוך נאמנות לדבר ה' ולברית שכרת עם הגבעונים.

חזית משולבת - נס וטבע

צבא ישראל עלה לגבעון בחסות החשכה ויהושע עמהם, והנה - סיוע אוירי - "ויהי בנגס מפני ישראל הם במורד בית חורן וה' השליך עליהם אבנים גדולות מן השמים עד עזקה..."⁹. אנו פוגשים כאן חזית משולבת - מצד אחד יהושע נוקט באסטרטגיית לחימה, ומצד שני יש שיתוף פעולה אלקי.

במלחמת יריחו המלחמה כולה היתה נסית-אלקית - לאחר שבעה סיבובים חומות יריחו נפלו תחתיהן; במלחמת העי ההתנהלות היתה טבעית. ובמלחמת מלכי הדרום טבע ונס משמשים בערבוביה.

בתיאור המלחמה מציין הנביא, שצבא ישראל רדף אחרי צבא האויב "ויהי מעלה בית חורן"¹⁰. מעלה בית חורון, זה מקום צר במיוחד, מימין ומשמאל יש בקעה עמוקה ואין מקום לנסות בהן לימין או לשמאל, אלא בזמן שגמל אחד עולה מצד אחד של ההר וגמל שני עולה מצדו השני של ההר, נפגשים הם בראש ההר ואין להם מקום לנסות לימין או לשמאל. ואם ינסו להמשיך שניהם יפלו לבקעה¹¹.

אולי חשב האויב, שבגלל תנאי השטח הקשים יקשה על צבא ישראל לרדוף אחריהם, אבל אז ירדו על ראשם אבני אלגביש והרגום, ולא הוצרכו ישראל לרדוף אחריהם.

שמש בגבעון דום

האויב נס על נפשו וקיוה שעם רדת החשכה יקל עליו למצוא מחסה ולהינצל, אך יהושע גזר על השמש שתעמוד במקומה וכך נאמר: "אז ידבר יהושע לה' ביום תת ה' את האמרי לפני בני ישראל ויאמר לעיני ישראל שמש בגבעון דום וירח בעמק אֶלֶן"¹². וביאר רש"י:

"אז ידבר - אמר שירה תחת השמש, לפי שאמר לשמש דום, דום מלומר שירה, וכל זמן שהוא דומם עומד ואינו מהלך, שבכל עת הילוכו הוא אומר שירה".

כל זמן שהשמש ממשיכה במסלולה, נשמעת שירת הבריאה, "השמים מספרים כבוד אל ומעשה ידיו מגיד הִרְקִיעַ: יום ליום

⁹ יהושע י, יא.

¹⁰ יהושע י, י.

¹¹ ראה סנהדרין לב ע"ב.

¹² יהושע י, יב.

¹³ תהלים יט, ב-ד.

¹⁴ יהושע י, יג.

¹⁵ ראה עבודה זרה כה ע"א.